

ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
30.05.2012 № 213

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
22 червня 2012 р.
за № 1044/21356

**Про затвердження Інструкції про організацію
виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та
інвестиційних монет України, сувенірної продукції**

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами Національного банку

[№ 341 від 13.08.2012](#)

[№ 292 від 22.07.2013](#)

[№ 126 від 24.02.2015](#)}

Відповідно до статей 7, 33 та 42 [Закону України “Про Національний банк України”](#) та з метою нормативного врегулювання порядку організації виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції Правління Національного банку України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

1. Затвердити [Інструкцію про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції](#), що додається.

2. Визнати такими, що втратили чинність:

[постанову Правління Національного банку України від 14.01.2005 № 8](#) “Про затвердження Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних монет України та сувенірної продукції”, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 01.02.2005 за № 124/10404;

пункт 1.3 [постанови Правління Національного банку України від 14.06.2005 № 211](#) “Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України”, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.07.2005 за № 704/10984;

[постанову Правління Національного банку України від 14.05.2007 № 172](#) “Про затвердження Змін до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних монет України та сувенірної продукції”, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 04.06.2007 за № 579/13846;

[постанову Правління Національного банку України від 17.01.2008 № 11](#) “Про затвердження Змін до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних монет України та сувенірної продукції”, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 01.02.2008 за № 80/14771;

[постанову Правління Національного банку України від 07.03.2008 № 58](#) “Про затвердження Змін до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних монет України та сувенірної продукції”, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 20.03.2008 за № 234/14925;

[постанову Правління Національного банку України від 10.09.2008 № 276](#) “Про затвердження Змін до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації

пам'ятних монет України та сувенірної продукції”, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 01.10.2008 за № 920/15611.

3. Генеральному департаменту регулювання грошового обігу (Нестеренко В. М.) після державної реєстрації в Міністерстві юстиції України довести зміст цієї постанови до відома територіальних управлінь Національного банку України та структурних одиниць для використання в роботі.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступника Голови Національного банку України Ричаківську В.І.

5. Постанова набирає чинності з дня її офіційного опублікування.

Голова

С.Г. Арбузов

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління
Національного банку України
30.05.2012 № 213
Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
22 червня 2012 р.
за № 1044/21356

ІНСТРУКЦІЯ

про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції

{У тексті Інструкції слова "Генеральний департамент" у всіх відмінках замінено словом "Департамент" у відповідних відмінках згідно з Постановою Національного банку [№ 126 від 24.02.2015](#)}

1. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція розроблена згідно із [Законом України “Про Національний банк України”](#) та [Указом Президента України від 28.09.2004 № 1142](#) “Про виключне право Національного банку України”, відповідно до яких Національному банку України (далі - Національний банк) надане виключне право на виготовлення пам'ятних та інвестиційних монет, які є законним платіжним засобом на території України, і встановлює порядок планування, організації виготовлення, випуску в обіг реалізації і купівлі цих монет, а також сувенірної продукції, та у зв'язку з використанням для їх виготовлення дорогоцінних і недорогоцінних металів, а також застосування спеціальних технологій карбування і художнього оформлення можуть реалізовуватися за цінами, які відрізняються від їх номінальної вартості.

{Пункт 1.1 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку [№ 292 від 22.07.2013](#)}

1.2. У цій Інструкції терміни вживаються в такому значенні:

аукціон з продажу пам'ятних монет України та сувенірної продукції (далі - аукціон) - продаж пам'ятних монет України та сувенірної продукції, унаслідок якого їх власником стає той учасник (юридична чи фізична особа), який під час проведення торгів запропонував найвищу ціну;

дистриб'ютор Національного банку з продажу пам'ятних монет України (далі - дистриб'ютор) - банк України, який на підставі відповідного договору з Національним банком реалізує пам'ятні монети та сувенірну продукцію від свого імені;

{Абзац третій пункту 1.2 глави 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку [№ 341 від 13.08.2012](#)}

інвестиційні монети України (далі - інвестиційні монети) - монети, вироблені з дорогоцінних металів з пробами для золота - 999,9, для срібла - 999,9, для платини - 999,5, які призначені для інвестування та накопичення;

{Термін "категорія якості карбування монет" пункту 1.2 глави 1 виключено на підставі Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

категорія якості карбування пам'ятних та інвестиційних монет - характеристика фізичного (зовнішнього) стану пам'ятних та інвестиційних монет ("пруф", "пруф-лайк", "брильянт-анциркулейтед", "спеціальний анциркулейтед", "анциркулейтед"), що досягається за допомогою застосування спеціальних технологій карбування. Категорії якості карбування пам'ятних та інвестиційних монет зазначені в додатку 1 до цієї Інструкції;

{Пункт 1.2 глави 1 доповнено терміном згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

оптова ціна Національного банку (далі - оптова ціна) - ціна, за якою територіальними управліннями Національного банку реалізуються пам'ятні монети дистриб'юторам партіями;

пам'ятні монети України (далі - пам'ятні монети) - монети із дорогоцінних або недорогоцінних металів, які виготовлені із застосуванням спеціальних технологій, що забезпечують підвищену якість монет, і випускаються в обіг Національним банком обмеженими тиражами з нагоди відзначення ювілейних дат, пам'ятних подій історії та сучасності, заходів з охорони навколишнього природного середовища, інших подій суспільного життя;

{Термін "пошкоджені монети" пункту 1.2 глави 1 виключено на підставі Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

пошкоджені пам'ятні та інвестиційні монети, сувенірна продукція, що виявлені в грошових сховищах Національного банку, - пам'ятні та інвестиційні монети, сувенірна продукція, що в процесі зберігання в запасах готівки Операційного та територіальних управлінь Національного банку та/або резервних фондів Центрального сховища набули ознак пошкодження (зміна кольору поверхні, плями, корозія тощо) або виявився прихований дефект виробника;

{Пункт 1.2 глави 1 доповнено терміном згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

пошкоджені пам'ятні та інвестиційні монети, що придбані у фізичних осіб, - пам'ятні та інвестиційні монети, що мають ознаки пошкодження [деформація, забруднення, вплив вогню, високоактивних речовин і середовищ, корозія, ознаки механічної дії (отвори, надломи, подряпини) тощо] та не можуть використовуватись як засіб платежу для розрахунків за всіма видами готівкових операцій;

{Пункт 1.2 глави 1 доповнено терміном згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

роздрібна ціна Національного банку (далі - роздрібна ціна) - ціна, відповідно до якої Операційним і територіальними управліннями Національного банку реалізуються пам'ятні монети та сувенірна продукція в роздріб фізичним та юридичним особам;

сувенірна продукція - вироби з використанням розмінних і обігових монет або банкнот національної валюти України в сувенірній упаковці (набори банкнот, монет, нерозрізані аркуші банкнот), а також ті, які не містять монет або банкнот національної валюти України та не виконують функції засобу платежу (сувенірні срібні гривні, сувенірні вироби з дорогоцінних металів, які імітують банкноти, медалі тощо) і передбачені планом випуску пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції;

сувенірні монети - різновид пам'ятних монет, які за розміром і дизайном повторюють обігові або розмінні монети України в дорогоцінному металі, або такі, що мають інші технічні характеристики, форму, якість карбування тощо, і випускаються в обіг Національним банком обмеженими тиражами;

супутня продукція - продукція, яка супроводжує випуск в обіг монет та сувенірної продукції (капсули, футляри тощо);

типи монет - відповідні монети, які характеризуються однаковими ознаками (вид металу, діаметр, вміст металу в чистоті, категорії якості карбування, номінал);

тираж інвестиційних монет - кількість інвестиційних монет, яка карбується щороку без зміни дизайну монети відповідно до плану випуску пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції;

тираж пам'ятних монет - обмежена кількість пам'ятних монет, яка карбується відповідно до плану випуску пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції;

ціна продажу Національного банку (далі - ціна продажу) - ціна, відповідно до якої Операційним і територіальними управліннями Національного банку реалізуються інвестиційні монети.

1.3. Інші терміни в цій Інструкції вживаються в значеннях, визначених законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України.

2. Порядок планування випуску пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції

2.1. Департамент грошового обігу (далі - Департамент)) розробляє перспективні довгострокові програми випуску пам'ятних монет й річний план випуску пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції на наступний рік (далі - план випуску монет) і подає його до 15 квітня поточного року Правлінню Національного банку на розгляд та затвердження.

{Пункт 2.1 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 126 від 24.02.2015}

2.2. Департамент під час планування:

розглядає пропозиції міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, наукових і культурно-освітніх установ і закладів, об'єднань громадян, а також окремих громадян, якщо вони надійшли не пізніше, ніж за місяць до подання Департаментом плану випуску монет для розгляду і затвердження Правлінням Національного банку, для можливого їх урахування. Для розроблення перспективних довгострокових програм випуску пам'ятних монет або концепцій їх серій Національний банк може укладати в установленому законодавством порядку відповідні договори з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, установами, організаціями, окремими науковцями тощо. Визначаючи тематику монет, Департамент керується [Указом Президента України від 02.12.95 № 1116](#) "Про впорядкування відзначення пам'ятних дат і ювілеїв" (зі змінами);

визначає типи та тиражі інвестиційних монет на наступний рік для включення до плану випуску монет;

визначає види та тиражі сувенірної продукції.

2.3. Кількісний склад, метал, маса дорогоцінного металу в чистоті, категорія якості карбування, діаметр і тираж пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції під час планування випуску монет визначаються з урахуванням технологічних можливостей Банкотно-монетного двору Національного банку (далі - Банкотно-монетний двір), можливостей їх реалізації на внутрішньому і зовнішньому ринках, економічної ефективності та фінансування.

{Пункт 2.3 глави 2 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

2.4. План випуску монет містить такі розділи:

I. Пам'ятні монети - перелік найменувань пам'ятних монет на наступний рік із визначенням номіналів, металів, маси дорогоцінного металу в чистоті, категорії якості карбування, діаметрів, тиражів і строків уведення їх в обіг.

II. Інвестиційні монети - перелік типів інвестиційних монет на наступний рік із визначенням тиражів.

III. Сувенірна продукція - перелік найменувань сувенірної продукції на наступний рік із визначенням тиражів.

IV. Перехідний залишок пам'ятних монет - перелік пам'ятних монет попередніх років випуску, які карбуватимуться в межах оголошених тиражів.

V. Резерв пам'ятних та інвестиційних монет - певна кількість пам'ятних та інвестиційних монет, визначена за їх типами, які виготовляються в разі потреби та на виконання відповідних указів Президента України, постанов Верховної Ради України, розпоряджень Кабінету Міністрів України тощо за рішенням Правління Національного банку додатково до плану випуску монет визначеним тиражем.

2.5. Банкотно-монетний двір після отримання затвердженого плану випуску монет:

{Абзац перший пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

до 15 травня складає та узгоджує з Департаментом обсяги відвантаження пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції на наступний рік (за видами продукції, у кількісному та вартісному виразі за кварталами), які використовуються під час складання проектів фінансового плану Банкотно-монетного двору на наступний рік та кошторису доходів і витрат Національного банку на відповідний рік;

до 1 червня складає та подає на погодження Департаменту та затвердження заступникові Голови Національного банку або іншій уповноваженій особі план-графік основних етапів виготовлення та передавання пам'ятних, інвестиційних монет України (далі - план-графік), форма якого зазначена в додатку 2 до цієї Інструкції, з урахуванням того, що пам'ятні монети, крім тих, які внесені до плану випуску монет протягом року відповідно до абзацу шостого пункту 2.4 цієї глави, мають бути виготовлені та передані до Центрального сховища не пізніше ніж за місяць до дати випуску їх в обіг;

складає та подає на погодження Департаменту та затвердження заступникові Голови Національного банку або іншій уповноваженій особі план-графік основних етапів виготовлення та передавання сувенірної продукції (далі - план-графік сувенірної продукції) за формою, наведеною в додатку 3 до цієї Інструкції;

{Пункт 2.5 глави 2 доповнено новим абзацом згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

розраховує необхідну кількість банківських металів для виготовлення пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції;

{Абзац п'ятий пункту 2.5 глави 2 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

не пізніше 1 липня проводить коригування плану закупівель товарів, робіт і послуг, пов'язаних із виготовленням монет, на підставі проведених маркетингових досліджень ринку постачальників з визначенням очікуваної вартості цих закупівель для забезпечення виконання планів на I і II квартали з урахуванням перехідних залишків пам'ятних монет.

2.6. Державна скарбниця України згідно з планом-графіком і планом-графіком сувенірної продукції передає партіями в установленому порядку Банкотно-монетному двору банківські та дорогоцінні метали для виготовлення пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції.

{Пункт 2.6 глави 2 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

3. Порядок розроблення і затвердження ескізів пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції

3.1. Департамент після затвердження Правлінням Національного банку плану випуску монет організовує роботи (заходи) щодо розроблення ескізів пам'ятних та інвестиційних монет шляхом укладення договорів про створення ескізів (дизайну) монет з художниками, які відповідно до умов цих договорів подають Департаменту ескізи (дизайн) монет разом з авторським описом. Датою подання до Національного банку ескізу (дизайну) пам'ятних та

інвестиційних монет вважається проставлені на цьому ескізі (дизайні) вхідний номер і дата реєстрації в Департаменті.

3.2. Розгляд ескізів (дизайну) пам'ятних та інвестиційних монет здійснює Експертна рада з питань дизайну пам'ятних монет України (далі - Експертна рада), яка є дорадчим органом при Національному банку і діє відповідно до положення про неї.

3.3. Ескізи (дизайн) пам'ятних монет, що рекомендовані Експертною радою, затверджуються Конкурсною комісією з питань розроблення ескізів (дизайну) пам'ятних монет та сувенірної продукції (далі - Конкурсна комісія), що діє відповідно до положення про неї, а ескізи (дизайн) інвестиційних монет затверджуються постановою Правління Національного банку.

Зміна року випуску інвестиційних монет не є зміною дизайну монети та не потребує нового затвердження ескізів (дизайну) інвестиційних монет.

3.4. Затвержені ескізи (дизайн) пам'ятних та інвестиційних монет передаються на Банкотно-монетний двір для виготовлення монет та на постійне зберігання.

3.5. Банкотно-монетний двір розробляє ескізи (дизайн) сувенірної продукції на підставі затвердженого Правлінням Національного банку плану випуску монет і в разі необхідності передає їх на затвердження Конкурсній комісії.

Затвержені ескізи сувенірної продукції передаються на Банкотно-монетний двір для виготовлення сувенірної продукції та на постійне зберігання.

У разі потреби Департамент може укласти договори про створення ескізів або оригінал-макетів сувенірної продукції з художниками в установленому порядку.

4. Порядок розгляду і затвердження гіпсових моделей пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції

4.1. Банкотно-монетний двір відповідно до затверджених ескізів (дизайну) пам'ятних та інвестиційних монет виготовляє їх гіпсові моделі та передає разом із супровідним листом на розгляд Департаменту в строки, визначені планом-графіком.

4.2. Розгляд Департаментом представлених гіпсових моделей пам'ятних та інвестиційних монет (далі - гіпсова модель монети) здійснюється протягом п'яти днів за участю відповідальних працівників Управління організації касової роботи та нумізматики (далі - Управління), начальника технологічного відділу Монетного двору, авторів ескізів пам'ятних (інвестиційних) монет, скульпторів - виконавців цих гіпсових моделей.

{Пункт 4.2 глави 4 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 126 від 24.02.2015}

4.3. У разі потреби розгляд гіпсових моделей монет може здійснюватися за участю експерта-консультанта з укладенням з ним відповідного договору.

4.4. За результатами розгляду гіпсових моделей монет оформляється протокол, у якому надається оцінка відповідності виготовленої гіпсової моделі затвердженим ескізам і технічним вимогам щодо пам'ятних та інвестиційних монет.

У протоколі обов'язково має зазначатися інформація про затвердження чи доопрацювання гіпсової моделі монети. Якщо гіпсова модель монети має бути доопрацьована, то в протоколі зазначаються всі зауваження щодо неї і вона повертається на доопрацювання до Банкотно-монетного двору з визначенням строку повторного розгляду.

У разі виникнення розбіжностей в оцінці окремих деталей гіпсової моделі монети перевага надається пропозиції автора ескізу монети.

4.5. Протокол повинен складатися у двох примірниках і засвідчуватися підписами: від Національного банку України:

директора (заступника директора) Департаменту;

начальника (заступника начальника) Управління;

начальника (заступника начальника) відділу нумізматичної продукції і маркетингу;

{Абзац п'ятий пункту 4.5 глави 4 в редакції Постанови Національного банку № 126 від 24.02.2015}

від Банкотно-монетного двору:
директора (заступника директора) Монетного двору;
начальника технологічного відділу Монетного двору;
начальника відділу розроблення дизайну Монетного двору;
скульптора - виконавця гіпсової моделі монети.

Протокол затверджується заступником Голови Національного банку або іншою уповноваженою особою та засвідчується підписом художника - автора ескізу монети.

4.6. Один примірник протоколу подається Банкотно-монетному двору, другий - зберігається в Управлінні.

4.7. Протокол затвердження гіпсової моделі є підставою для виготовлення Банкотно-монетним двором пробного карбувального інструмента.

4.8. Затвержені Національним банком гіпсові моделі обліковуються без зазначення їх вартості та постійно зберігаються на Монетному дворі в окремому спеціально облаштованому приміщенні.

4.9. У разі необхідності виготовлення гіпсових моделей сувенірної продукції їх розгляд та затвердження здійснюються аналогічно до порядку розгляду і затвердження гіпсових моделей монет.

5. Порядок розгляду і затвердження зразків пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції

5.1. Банкотно-монетний двір відповідно до затверджених гіпсових моделей монет та сувенірної продукції виготовляє пробний карбувальний інструмент і відповідно до плану-графіка, плану-графіка сувенірної продукції виготовляє та передає до Центрального сховища чотири зразки пам'ятної (інвестиційної) монети (далі - зразки монети) та сувенірної продукції з оригінального металу. Передавання зразків монет та сувенірної продукції оформляється накладною відповідно до встановленого порядку за їх вартістю. Зміна підпису Голови Національного банку та року виготовлення сувенірної продукції не потребує зміни дизайну та нового затвердження ескізів (дизайну), гіпсових моделей і зразків сувенірної продукції.

{Абзац перший пункту 5.1 глави 5 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

У разі необхідності кількість зразків пам'ятних (інвестиційних) монет може бути збільшена на підставі відповідного розпорядження Національного банку за підписом заступника Голови Національного банку або іншої уповноваженої особи.

Виготовлена кількість зразків пам'ятних (інвестиційних) монет та сувенірної продукції не входить до їх запланованого тиражу.

5.2. Чотири зразки монети та сувенірної продукції на двох картонних ярликах по дві на кожному ярлику (крім монет великих типів), що передаються до Центрального сховища, оформляються таким чином:

зразки монет та сувенірної продукції в капсулах мають бути закріплені на картонних ярликах аверсом і реверсом догори, капсули прошиті з обох боків шнуром, кінці якого пропущено через картонний ярлик. Кінці шнура однієї капсули приклеюються до зворотного боку картонного ярлика за допомогою паперової облатки, на яку ставиться кругла печатка Банкотно-монетного двору;

на лицьовому боці картонного ярлика зазначаються такі реквізити:

напис (угорі справа) "Зразок затверджується", посада особи, яка його затверджує, місце для підпису, дата, які засвідчуються відбитком печатки Національного банку;

написи "Банкотно-монетний двір Національного банку України", "Зразок монети та сувенірної продукції (повна назва монети та сувенірної продукції)", технічні умови;

діаметр монети;

номінал монети;

метал;

загальна маса монети в грамах (для монет із недорогоцінних металів);

маса дорогоцінного металу в чистоті в грамах (для монет та сувенірної продукції із дорогоцінних металів);

гурт монети;

категорія якості карбування монети;

тираж монет, шт.;

{Пункт 5.2 глави 5 доповнено новим абзацом згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

напис (унизу справа) “Генеральний директор Банкотно-монетного двору”, його підпис, дата, які засвідчуються відбитком печатки Банкотно-монетного двору.

5.3. Центральне сховище оприбутковує отримані зразки монет та сувенірної продукції, що містить монети або банкноти національної валюти України, за номінальною вартістю (сувенірної продукції, яка не містить монети або банкноти національної валюти України та не виконує функції засобу платежу, - за умовною оцінкою) за позабалансовим рахунком і передає їх до Операційного управління Національного банку. Передавання зразків монет та сувенірної продукції оформляється видатковим позабалансовим ордером та описом цінностей у національній валюті України, що перевозяться (далі - опис цінностей).

5.4. Операційне управління Національного банку оприбутковує отримані зразки монет та сувенірної продукції, що містить монети або банкноти національної валюти України, за номінальною вартістю (сувенірної продукції, яка не містить монети або банкноти національної валюти України та не виконує функції засобу платежу, - за умовною оцінкою) за позабалансовим рахунком та передає їх до Департаменту для розгляду і затвердження. Передавання зразків монет та сувенірної продукції оформляється видатковим позабалансовим ордером.

5.5. Зразки монет та сувенірної продукції на період затвердження перебувають у підзвіті відповідальної особи Департаменту.

5.6. Департамент забезпечує розгляд представлених зразків монет та сувенірної продукції за участю відповідальних працівників Управління, головного технолога, начальника цеху карбування ювілейних і пам’ятних монет Монетного двору, авторів ескізів монет, скульпторів - виконавців гіпсових моделей цих монет.

5.7. Результати розгляду зразків монет та сувенірної продукції оформляються протоколом, у якому має бути надана оцінка їх відповідності затвердженим ескізам і гіпсовим моделям цих монет та сувенірної продукції, а також визначена відповідність якості їх виготовлення запланованій.

У протоколі обов’язково зазначається інформація про затвердження чи незатвердження зразка монети та сувенірної продукції.

5.8. Протокол повинен складатися у двох примірниках і засвідчуватися підписами: від Національного банку:

директора (заступника директора) Департаменту;

начальника (заступника начальника) Управління;

начальника (заступника начальника) відділу нумізматичної продукції і маркетингу;

{Абзац п'ятий пункту 5.8 глави 5 в редакції Постанови Національного банку № 126 від 24.02.2015}

від Банкотно-монетного двору:

директора (заступника директора) Монетного двору;

начальника технологічного відділу Монетного двору;

начальника відповідного цеху з виготовлення пам’ятних (інвестиційних монет) та сувенірної продукції Монетного двору;

скульптора(ів) - виконавця(ів) гіпсових моделей монет.

Два примірники картонних ярликів і протокол, засвідчений підписом художника - автора ескізу монети (у разі затвердження зразків монет), підписуються заступником Голови Національного банку або іншою уповноваженою особою.

5.9. Після затвердження зразків монет та сувенірної продукції кінці шнура другої капсули приклеюються до зворотного боку картонного ярлика за допомогою паперової облатки, на яку ставиться відбиток круглої печатки Національного банку. Затверджені зразки монет та сувенірної продукції передаються до Центрального сховища.

Один картонний ярлик із зразками монет та сувенірної продукції залишається в Центральному сховищі, а другий - передається до Банкотно-монетного двору.

{Пункт 5.9 глави 5 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

5.10. Якщо зразки монет та сувенірної продукції не були затверджені, то вони повертаються до Банкотно-монетного двору з переліком усіх зауважень і визначенням строку подання нових зразків монет та сувенірної продукції на розгляд осіб, які зазначені в [пункті 5.6](#) цієї глави.

5.11. Усі перевезення зразків монет та сувенірної продукції (у разі потреби) від Банкотно-монетного двору до Центрального сховища й Операційного управління Національного банку та у зворотному напрямку здійснюють інкасатори Центрального сховища на підставі плану-графіка та плану-графіка сувенірної продукції відповідно до строків, визначених у них, і встановленого законодавством порядку.

{Пункт 5.11 глави 5 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

5.12. В окремих випадках (випуск пам'ятних монет, унесених до плану випуску монет протягом року відповідно до [пункту 2.4 глави 2](#) цієї Інструкції, перенесення строку випуску пам'ятної монети в обіг на більш ранній тощо) дозволяється затвердження Національним банком зразків монет, сувенірної продукції за участю представника Банкотно-монетного двору без передавання цих зразків до Центрального сховища та Операційного управління.

5.13. Затверджені зразки монет та сувенірної продукції після закінчення карбування всього тиражу залишаються на Банкотно-монетному дворі та в Центральному сховищі для постійного зберігання.

6. Порядок випуску пам'ятних та інвестиційних монет в обіг

6.1. Банкотно-монетний двір відповідно до затверджених зразків і у визначені планом-графіком і планом-графіком сувенірної продукції строки здійснює карбування запланованого тиражу пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції і передає його в установленому порядку до Центрального сховища.

{Пункт 6.1 глави 6 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

6.2. Паралельно з карбуванням тиражу Департамент замовляє виготовлення структурними одиницями Національного банку сертифікатів до пам'ятних монет та сувенірної продукції.

Банкотно-монетний двір організовує замовлення (виготовлення):

супутньої продукції на підставі затвердженого плану випуску монет або на замовлення Департаменту;

презентаційної упаковки за поданням Операційного управління Національного банку.

{Абзац другий пункту 6.2 глави 6 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

6.3. Випуск в обіг пам'ятних та інвестиційних монет як засобу платежу (для інвестиційних монет - нового дизайну) здійснюється на підставі постанови Правління Національного банку про введення в обіг пам'ятних та інвестиційних монет.

6.4. Департамент не менше ніж за три дні до дати випуску пам'ятних та інвестиційних монет в обіг подає відповідним підрозділам Національного банку офіційне повідомлення Національного банку про введення в обіг монет для оприлюднення в засобах масової інформації та розміщення на відповідній сторінці Офіційного інтернет-представництва Національного банку.

{Абзац перший пункту 6.4 глави 6 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

Одночасно текст офіційного повідомлення про введення в обіг пам'ятних та інвестиційних монет надсилається Операційному та територіальним управлінням Національного банку, банкам України, редакції журналу "Вісник Національного банку України".

6.5. Департамент забезпечує підготовку інформаційних повідомлень про нові випуски пам'ятних та інвестиційних монет і здійснює розсилання інформаційних повідомлень і рекламної продукції (буклетів, проспектів, листівок) Операційному та територіальним управлінням Національного банку, центральним банкам і монетним дворам інших держав, видавництвам.

7. Порядок установаження оптових і роздрібних цін на пам'ятні монети, сувенірну продукцію та цін продажу на інвестиційні монети

1. Роздрібні ціни на пам'ятні монети і сувенірну продукцію із недорогоцінних металів та оптові ціни на пам'ятні монети з недорогоцінних металів (у разі наявності затвердженого переліку дистриб'юторів) установажуються за типом монет та кожним найменуванням сувенірної продукції із заокругленням до гривні постановою Правління Національного банку до 20 грудня поточного року на наступний рік.

2. Оптові та роздрібні ціни на пам'ятні монети та сувенірну продукцію із недорогоцінних металів розраховуються виходячи з наданих і затверджених Банкотно-монетним двором у встановленому порядку розрахунків їх повної собівартості виготовлення на наступний рік, збільшених на розмір надбавки (премії), розрахованої від повної собівартості виготовлення, номінал та суму податку на додану вартість, із заокругленням до гривні.

3. Розмір надбавки (премії), зазначеної в пункті 2 цієї глави, установажується та затверджується постановою Правління Національного банку за типом монет і сувенірною продукцією та в абсолютному виразі повинен бути не меншим, ніж номінал монет (сувенірної продукції) і витрати, пов'язані з їх перевезенням, зберіганням та реалізацією.

4. Оптові та роздрібні ціни на пам'ятні монети та сувенірну продукцію із недорогоцінних металів запроваджуються з початку року і діють до введення в дію нових оптових і роздрібних цін.

5. Перегляд оптових і роздрібних цін на пам'ятні монети та сувенірну продукцію із недорогоцінних металів протягом року здійснюється з підготовкою відповідної постанови Правління Національного банку в разі збільшення їх повної собівартості виготовлення Банкотно-монетним двором на 15% і більше.

6. Роздрібні ціни на супутню продукцію розраховуються за кожним найменуванням на підставі закупівельних цін, наданих Банкотно-монетним двором за місяць до її відвантаження на Центральне сховище та збільшених на суму податку на додану вартість, із заокругленням до гривні.

Роздрібні ціни на супутню продукцію та зміни, що вносяться до цих роздрібних цін у разі їх перегляду, установажуються розпорядженням Національного банку за підписом заступника Голови Національного банку.

Перегляд роздрібних цін на супутню продукцію здійснюється в разі збільшення (зменшення) їх закупівельних цін, про що Банкотно-монетний двір повідомляє Департамент за місяць до відвантаження супутньої продукції на Центральне сховище.

7. Оптові та роздрібні ціни на пам'ятні монети з дорогоцінних металів та роздрібні ціни на сувенірну продукцію з дорогоцінних металів розраховуються щоденно програмними засобами виходячи з офіційних (облікових) курсів банківських металів, установлених Національним банком на день складання розрахунку цін з урахуванням маси пам'ятної монети (сувенірної продукції), збільшених на розмір надбавки (премії), розрахованої від вартості металу, номіналу та суми податку на додану вартість, із заокругленням до гривні.

8. Розмір надбавки (премії), зазначеної в пункті 7 цієї глави, встановлюється та затверджується постановою Правління Національного банку з урахуванням виду металу, маси пам'ятної монети (сувенірної продукції) та в абсолютному виразі повинен бути не меншим, ніж витрати, пов'язані з їх виготовленням (без урахування металу), перевезенням, зберіганням і реалізацією.

9. Ціни продажу інвестиційних монет розраховуються виходячи з офіційних (облікових) курсів банківських металів, встановлених Національним банком на день складання розрахунку цін з урахуванням маси інвестиційної монети, збільшених на розмір надбавки (премії), розрахованої від вартості металу.

10. Розмір надбавки (премії), зазначеної в пункті 9 цієї глави, встановлюється та затверджується постановою Правління Національного банку з урахуванням виду металу, маси інвестиційних монет та в абсолютному виразі повинен бути не меншим, ніж номінал монет і витрати, пов'язані з їх виготовленням (без урахування металу), перевезенням і зберіганням.

11. Ціни продажу інвестиційних монет встановлюються щоденно за кожним найменуванням монет з урахуванням виду металу із заокругленням до гривні згідно з розпорядженням Державної скарбниці України.

{Глава 7 редакції Постанови Національного банку № 126 від 24.02.2015}

8. Розподіл пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної і супутньої продукції Операційному і територіальним управлінням Національного банку

{У назві та тексті глави 8 слова "сувенірної продукції" у всіх відмінках замінено словами "сувенірної і супутньої продукції" у відповідних відмінках згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

8.1. Банкотно-монетний двір (Державна скарбниця України) передає до Центрального сховища пам'ятні, інвестиційні монети та сувенірну і супутню продукцію в упаковці, що відповідає вимогам встановлених технічних умов, у строки, передбачені планом-графіком та планом-графіком сувенірної продукції.

{Пункт 8.1 глави 8 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

8.2. Центральне сховище обліковує пам'ятні, інвестиційні монети та сувенірну і супутню продукцію, отриману від Банкотно-монетного двору (Державної скарбниці України), відповідно до актів Національного банку з бухгалтерського обліку операцій з банкнотами, монетами та сувенірною і супутньою продукцією в системі Національного банку. Крім того, монети, сувенірна і супутня продукція, яка містить монети або банкноти національної валюти України, обліковуються в резервних фондах банкнот і монет з розподілом за індексами, номіналами та кодами монет і банкнот.

8.3. У Центральному сховищі пам'ятні, інвестиційні монети та сувенірна і супутня продукція зберігаються окремо від інших цінностей.

8.4. Розподіл тиражу пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної і супутньої продукції, який передається Операційному та територіальним управлінням Національного банку, здійснюється згідно з розпорядженням Національного банку, проект якого готує Управління, за підписом заступника Голови Національного банку або іншої уповноваженої особи.

8.5. Операційне та територіальні управління Національного банку в разі виникнення додаткової потреби в пам'ятних, інвестиційних монетах та сувенірній і супутній продукції або за наявності їх надлишку надсилають до 10 числа (включно) поточного місяця Управлінню заявки за підписом керівника або його заступника, у яких зазначаються найменування, кількість і вид металу. Як виняток і з відповідним обґрунтуванням такі заявки можуть подаватися в інші терміни.

Управління аналізує цю інформацію та готує проект розпорядження Національного банку про видачу або перерозподіл пам'ятних, інвестиційних монет і сувенірної і

супутньої продукції за підписом заступника Голови Національного банку або іншої уповноваженої особи.

9. Документальне оформлення операцій з пам'ятними, інвестиційними монетами та сувенірною продукцією, що здійснюються в системі Національного банку

9.1. Видача пам'ятних та інвестиційних монет, які мають гривневий номінал, сувенірної продукції, яка містить монети або банкноти національної валюти України, здійснюється згідно з відповідними розпорядженнями і емісійними дозволами Національного банку за описом цінностей, видатковим позабалансовим ордером у Центральному сховищі та видатковим ордером в Операційному і територіальних управліннях Національного банку.

Разом із зазначеними документами оформляється накладна на відпуск цінностей у системі Національного банку України (додаток 4) на їх вартість (у накладній підписи матеріально відповідальних осіб та інкасаторів не ставляться). Один примірник накладної видається інкасаторам для передавання отримувачеві.

{Абзац другий пункту 9.1 глави 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

Видача сувенірної продукції, що не має гривневого номіналу та не виконує функції засобу платежу, здійснюється згідно з розпорядженням Національного банку за накладною на відпуск цінностей у системі Національного банку України, яка складається із зазначенням їх вартості і на якій матеріально відповідальні особи (інші відповідальні особи за місцями зберігання цінностей) та інкасатори ставлять підписи про передавання цінностей. Два примірники накладної на відпуск цінностей у системі Національного банку України видаються інкасаторам.

{Абзац третій пункту 9.1 глави 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

Упаковка монет та сувенірної продукції має бути непошкодженою.

9.2. Матеріально відповідальні особи приймають доставлені інкасаторами пам'ятні, інвестиційні монети і сувенірну продукцію з перевіркою правильності їх пакування і формування відповідно до вимог нормативно-правових актів з питань касової роботи.

9.3. Матеріально відповідальні особи (інші відповідальні особи за місцями зберігання цінностей), які прийняли сувенірну продукцію, що не містить монет або банкнот національної валюти України і не виконує функції засобу платежу, та інкасатори, які здали її, ставлять підпис на двох примірниках накладної на відпуск цінностей у системі Національного банку України. Один примірник цієї накладної після підпису і засвідчення відбитком печатки матеріально відповідальних осіб (інших відповідальних осіб за місцями зберігання цінностей) передається інкасаторам.

{Пункт 9.3 глави 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

9.4. Зарахування пам'ятних та інвестиційних монет та сувенірної продукції, що містить монети або банкноти національної валюти України, до запасів готівки здійснюється відповідно до вимог нормативно-правових актів з питань касової роботи. Також Операційне та територіальні управління Національного банку надсилають Центральному сховищу або територіальному управлінню Національного банку підтвердження про отримання цінностей за їх вартістю згідно з накладною на відпуск цінностей у системі Національного банку України.

{Пункт 9.4 глави 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

10. Порядок реалізації та купівлі пам'ятних та інвестиційних монет і сувенірної продукції Операційним і територіальними управліннями Національного банку

{Назва глави 10 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

10.1. Реалізація Операційним і територіальними управліннями Національного банку пам'ятних монет та сувенірної продукції за роздрібними цінами Національного банку здійснюється банком України (їх відокремленим підрозділом), іншим юридичним і фізичним особам за готівку або за безготівковим розрахунком.

10.2. Реалізація відповідної партії пам'ятних монет дистриб'юторам здійснюється територіальними управліннями Національного банку за оптовими цінами Національного банку та за безготівковим розрахунком.

Національний банк визначає статус дистриб'ютора на підставі відповідних письмових звернень банків України із зазначенням такої інформації:

приналежність банку до відповідної групи;

наявність генеральної ліцензії на здійснення валютних операцій;

досвід роботи з банківськими та дорогоцінними металами, у тому числі з монетами;

річний обсяг продажу монет і банківських металів фізичним особам (золото, срібло) за останніх три роки;

кількість відокремлених підрозділів банку на території України, у тому числі на туристичних маршрутах;

наявність нумізматичних організацій у регіоні та договорів на їх обслуговування.

У зверненні рекомендується зазначити інформацію про можливу структуру клієнтської бази з цього питання та шляхи її обслуговування, перелік рекламних заходів щодо популяризації сучасної нумізматики України, перспективи формування регіональної дилерської мережі з продажу пам'ятних монет, а також щодо організації аукціонів.

Департамент здійснює процедуру відбору банків, що мають намір стати дистриб'ютором. Він розглядає звернення банків України, які мають відокремлені підрозділи не менше ніж у 10 областях України та генеральну ліцензію на здійснення валютних операцій, а також тих банків, які обслуговують нумізматичні організації певного регіону та мають змогу забезпечувати пам'ятними монетами туристичні маршрути.

Під час розгляду звернень банків України урахуються річні обсяги здійснення операцій з монетами і банківськими металами, наявність розгалуженої мережі відокремлених підрозділів банку на території України (з урахуванням їх кількості) та обслуговування нумізматичних організацій, здійснення рекламних заходів щодо популяризації пам'ятних монет, можливість формування регіональної дилерської мережі тощо.

За результатами розгляду звернень Департамент готує проект постанови Правління Національного банку про перелік банків України, яким надано статус дистриб'юторів, і розмір партії пам'ятних монет для кожного з цих дистриб'юторів. Постанова Правління Національного банку є підставою для укладення територіальними управліннями Національного банку договору з дистриб'ютором, у якому обов'язково має бути передбачено порядок реалізації йому пам'ятних монет, а також умови реалізації цих монет самим дистриб'ютором.

Національний банк за потреби забезпечення пам'ятними монетами органів державної влади та інших установ у зв'язку з проведенням ними загальнодержавних заходів здійснює реалізацію пам'ятних монет дистриб'юторам, визначивши обсяги їх реалізації державним органам та іншим установам, згідно з відповідним розпорядженням Національного банку.

Перегляд затвердженого переліку дистриб'юторів і розмірів наданих їм партій пам'ятних монет здійснюється в разі порушення умов відповідного договору.

Інформацію про затвердження переліку дистриб'юторів і розмірів партій пам'ятних монет Департамент доводить до відома всіх банків України, які надіслали письмові звернення до Національного банку.

10.3. Реалізація пам'ятних монет та сувенірної продукції може здійснюватися територіальними управліннями Національного банку юридичним і фізичним особам через проведення аукціонів.

У разі прийняття рішення про проведення аукціонів Департамент готує відповідне розпорядження Національного банку за підписом заступника Голови Національного банку або іншої уповноваженої особи, в якому зазначаються найменування, кількість та початкові ціни пам'ятних монет і сувенірної продукції, обсяг партії монет, що пропонується для продажу на аукціоні (лот), за необхідності - дата проведення аукціону.

Територіальні управління Національного банку проводять аукціони на базі товарних бірж шляхом укладання договорів та підписання регламенту проведення аукціону.

10.4. Реалізація Операційним і територіальними управліннями Національного банку інвестиційних монет за цінами продажу здійснюється уповноваженим банком за безготівковим розрахунком, а фізичним особам - за готівку або за безготівковим розрахунком.

{Пункт 10.4 глави 10 в редакції Постанови Національного банку № 341 від 13.08.2012}

10.5. Уповноважені банки здійснюють операції з інвестиційними монетами в порядку, визначеному нормативно-правовими актами Національного банку щодо здійснення операцій з банківськими металами.

10.6. Під час реалізації пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної та супутньої продукції за готівку касир формує квитанцію на реалізовані за готівку пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну та супутню продукцію (додаток 5), у якій за бажанням клієнта зазначаються дані, які його ідентифікують, в інших випадках - лише в реквізиті "Видати" зазначаються слова "фізична особа".

Якщо сума реалізації пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної та супутньої продукції дорівнює або перевищує 150 000 гривень, то у квитанції на реалізовані за готівку пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну та супутню продукцію зазначаються прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) фізичної особи, яка їх придбаває, назва пред'явленого документа (паспорт або документ, що його замінює), його серія та номер, дата видачі та орган, що його видав, дата народження, місце проживання або місцеперебування (для нерезидентів - місце проживання або місце тимчасового перебування в Україні), реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта, у якому проставлено відмітку органів державної податкової служби України про відмову від одержання реєстраційного номера облікової картки платника податків, та відомості про громадянство (для нерезидентів).

10.7. Квитанції на реалізовані за готівку пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну та супутню продукцію реєструються касиром у реєстрі квитанцій на реалізовані пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну і супутню продукцію (додаток 6), який формується та роздруковується касиром після закінчення операційного часу. Після закінчення операційного часу на підставі реєстру квитанцій на реалізовані пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну і супутню продукцію оформляються прибутковий та видатковий касові ордери (під час реалізації пам'ятних монет карбованцевого номіналу - видатковий позабалансовий ордер).

У разі реалізації пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції за готівку після завершення формування реєстру квитанції, що сформовані за цими операціями, реєструються касиром у додатковому реєстрі.

10.8. За вимогою клієнта на підставі свідоцтва про реєстрацію платника податку на додану вартість і квитанції на реалізовані за готівку пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну та супутню продукцію працівники підрозділу організації бухгалтерського обліку Операційного та територіальних управлінь оформляють податкову накладну (крім інвестиційних монет).

{Пункт 10.8 глави 10 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

10.9. Після закінчення операційного дня перші примірники квитанцій, один примірник реєстру квитанцій на реалізовані пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну та супутню продукцію разом із залишками готівки та довідкою про рух готівки касир здає завідувачу каси під підпис у книзі обліку прийнятої і виданої готівки.

10.10. Реалізація пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної та супутньої продукції за безготівковим розрахунком Операційним або територіальним управлінням Національного банку здійснюється на підставі відповідної заявки, у якій зазначається перелік пам'ятних, інвестиційних монет, сувенірної та супутньої продукції за найменуваннями, видом металу та їх кількістю.

Операційне або територіальне управління Національного банку розглядає зазначену заявку і, ураховуючи фактичну наявність пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної та супутньої продукції, надає рахунок для здійснення попередньої оплати їх повної вартості в установленому законодавством порядку.

Операційне управління Національного банку за потреби забезпечення презентаційною упаковкою органів державної влади та інших установ у зв'язку з проведенням ними загальнодержавних заходів замовляє необхідний вид упаковки на Банкотно-монетному дворі та отримує її з Банкотно-монетного двору для подальшої реалізації на підставі закупівельних цін, збільшених на суму податку на додану вартість із заокругленням до гривні.

{Пункт 10.10 глави 10 доповнено новим абзацом згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

10.11. Видача пам'ятних, інвестиційних монет, сувенірної та супутньої продукції здійснюється після надходження попередньої оплати їх повної вартості на рахунок Операційного або територіального управління Національного банку на підставі розпорядження про видачу за підписом начальника відділу (управління) готівкового обігу і касових операцій (його заступника) Операційного або територіального управління Національного банку.

У разі зміни цін на пам'ятні та інвестиційні монети, сувенірну та супутню продукцію, вартість яких уже сплачена клієнтами до дати їх зміни (кошти отримані на рахунок Операційного або територіального управління Національного банку), видача пам'ятних, інвестиційних монет, сувенірної та супутньої продукції здійснюється за цінами, зазначеними в рахунку, що виданий Операційним або територіальним управлінням Національного банку.

Документальне оформлення видачі пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної, супутньої продукції здійснюється відповідно до нормативно-правових актів Національного банку, які регулюють порядок видачі цінностей та готівки. Також на видачу пам'ятних, інвестиційних монет, сувенірної та супутньої продукції оформляються накладна на відпуск цінностей (додаток 7) та податкова накладна (крім інвестиційних монет) у встановленому порядку.

10.12. В окремих випадках за рішенням начальника Операційного або територіального управління Національного банку пам'ятні монети України попередніх років випуску можуть передаватися на реалізацію без попередньої оплати банкам України або їх відокремленим підрозділам, іншим організаціям та установам на підставі укладеного відповідного договору, у якому слід передбачити забезпечення виконання зобов'язання щодо оплати вартості реалізованих монет і повернення залишків нереалізованих монет за кількістю та якістю (за винятком банків України).

За рішенням Правління Національного банку територіальні управління Національного банку передають інвестиційні монети на реалізацію без попередньої оплати уповноваженим банкам на підставі укладеного відповідного договору, у якому обов'язково мають бути передбачені умови реалізації інвестиційних монет уповноваженим банком за цінами продажу та порядок розрахунків вартості реалізованих

монет за вирахуванням суми комісійної винагороди в прийнятому Правлінням Національного банку розмірі.

{Пункт 10.12 глави 10 доповнено новим абзацом згідно з Постановою Національного банку № 341 від 13.08.2012}

Порядок видачі пам'ятних та інвестиційних монет на реалізацію без попередньої оплати, подання звітів і здійснення щомісячних розрахунків за реалізовані пам'ятні та інвестиційні монети, а також повернення нереалізованих пам'ятних та інвестиційних монет здійснюються згідно з умовами договору, у якому зазначається строк їх реалізації. За згодою сторін строк реалізації може бути продовжений.

{Абзац третій пункту 10.12 глави 10 в редакції Постанови Національного банку № 341 від 13.08.2012}

Операційне та територіальні управління Національного банку видають монети за видатковим касовим ордером на підставі укладеного договору про реалізацію пам'ятних (інвестиційних) монет без попередньої оплати, а також довіреності та акта про здавання-приймання монет.

{Абзац четвертий пункту 10.12 глави 10 в редакції Постанови Національного банку № 341 від 13.08.2012}

Операційне та територіальні управління Національного банку на підставі отриманих від банків України або їх відокремлених підрозділів, інших організацій та установ щомісячних звітів і проведених розрахунків за реалізовані монети здійснюють звірку звітів і залишків нереалізованих монет.

10.13. У разі зміни роздрібних цін на пам'ятні монети Операційне або територіальні управління Національного банку повідомляють про це банки України або їх відокремлені підрозділи, інші організації та установи, які отримали пам'ятні монети для реалізації без попередньої оплати. На дату зміни роздрібних цін банки України або їх відокремлені підрозділи, інші організації та установи складають акт про залишки нереалізованих монет (до акта не включаються монети, вартість яких на дату його складання сплачена клієнтами).

10.14. Банки України або їх відокремлені підрозділи, інші організації та установи мають право самостійно встановлювати ціни, за якими реалізуються пам'ятні монети та сувенірна продукція.

10.15. Операційне або територіальне управління Національного банку за розпорядженням керівника може видавати під звіт відповідальній особі пам'ятні монети та сувенірну продукцію для експонування або продажу на спеціалізованих виставках, ярмарках, конференціях тощо на строк проведення відповідних заходів із забезпеченням належних умов їх зберігання.

Операційне та територіальні управління Національного банку можуть передавати для експонування пам'ятні монети, сувенірну та супутню продукцію до музеїв, інших організацій та установ (на постійно діючих експозиціях Національного банку тощо), з якими укладаються відповідні договори за рішенням Правління Національного банку.

Видача пам'ятних монет, сувенірної та супутньої продукції працівникові Національного банку здійснюється на підставі відповідного розпорядження або постанови, наказу з оформленням акта про приймання-здавання цінностей і таких документів:

на монети, які мають гривневий номінал, сувенірну продукцію, яка містить монети або банкноти національної валюти України, - видаткового касового ордера;

на монети карбованцевого номіналу - видаткового позабалансового ордера;

{Абзац п'ятий пункту 10.15 глави 10 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

на сувенірну продукцію, що не містить монет або банкнот національної валюти України, та супутню продукцію - меморіальних ордерів.

Про використання пам'ятних монет, сувенірної та супутньої продукції протягом 10 робочих днів після проведення заходу складається акт або звіт про використання за призначенням виданих пам'ятних монет, сувенірної та супутньої продукції, який є підставою для відображення в обліку пам'ятних монет, сувенірної та супутньої продукції.

У разі повернення пам'ятних монет, сувенірної та супутньої продукції (як невикористаних за призначенням) до Операційного або територіального управління перевіряються залишки цих монет, сувенірної та супутньої продукції за кількістю та якістю, оформляється акт про приймання-здавання цінностей і такі документи:

{Абзац восьмий пункту 10.15 глави 10 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 126 від 24.02.2015}

на монети, які мають гривневий номінал, сувенірну продукцію, яка містить монети або банкноти національної валюти України, - прибутковий касовий ордер;

на монети карбованцевого номіналу - прибутковий позабалансовий ордер;

{Абзац десятий пункту 10.15 глави 10 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

на сувенірну продукцію, яка не містить монет або банкнот національної валюти України, та супутню продукцію - меморіальні ордери.

У разі виявлення недостачі пам'ятних монет, сувенірної та супутньої продукції або їх неналежної якості та відсутності документів про їх використання за призначенням працівник несе повну матеріальну відповідальність у порядку, передбаченому законодавством про працю.

{Абзац дванадцятий пункту 10.15 глави 10 із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 126 від 24.02.2015}

10.16. Територіальні управління Національного банку купують у фізичних осіб пам'ятні монети з дорогоцінних металів та пошкоджені інвестиційні монети як брухт у встановленому Національним банком порядку.

{Пункт 10.16 глави 10 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013; із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 126 від 24.02.2015}

10.17. Територіальні управління Національного банку купують у фізичних осіб інвестиційні монети в належному стані за закупівельними цінами у встановленому Національним банком порядку. Критерії належного стану інвестиційних монет визначаються Національним банком під час випуску монети.

Територіальні управління Національного банку залишають такі монети в запасах готівки та здійснюють обов'язкову заміну капсул зі складанням відповідного акта та віднесенням їх вартості на інші операційні витрати.

{Пункт 10.17 глави 10 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013; із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку № 126 від 24.02.2015}

{Пункт 10.18 глави 10 виключено на підставі Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

11. Операції, що здійснюються з пошкодженими пам'ятними, інвестиційними монетами та сувенірною продукцією в грошових сховищах Національного банку

11.1. У разі виявлення в грошових сховищах Центрального сховища, Операційного або територіальних управлінь Національного банку пошкоджених пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції створена згідно з наказом керівника Операційного (територіального) управління Національного банку комісія в складі завідувача сектору, касира та експерта (у Центральному сховищі - відділ експертизи цінностей) складає акт про встановлення пошкоджених або з дефектом виробника пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції(додаток 8), на підставі якого

оформляється прибутково-видатковий ордер відповідно до вимог нормативно-правових актів Національного банку з питань емісійно-касової роботи.

Якщо комісією Операційного (територіального) управління Національного банку або відділом експертизи цінностей Центрального сховища встановлено причини пошкоджень, в акті про встановлення пошкоджених або з дефектом виробника пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції зазначаються вид пошкоджень і причини їх виникнення.

11.2. Операційне та територіальні управління Національного банку відправляють пошкоджені пам'ятні монети з дорогоцінних металів (без супутньої продукції), пам'ятні монети з недорогоцінних металів, інвестиційні монети та сувенірну продукцію до Центрального сховища.

Відправлення пошкоджених пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції здійснюється разом із двома примірниками актів про встановлення пошкоджених або з дефектом виробника пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції.

11.3. Центральне сховище передає до Банкотно-монетного двору пошкоджені пам'ятні та інвестиційні монети, сувенірну продукцію для усунення пошкоджень або їх заміни (у період дії гарантійного терміну). У разі неможливості усунення пошкоджень Банкотно-монетний двір відшкодовує Центральному сховищу вартість пошкоджених пам'ятних та інвестиційних монет, сувенірної продукції.

11.4. Центральне сховище, Операційне та територіальні управління Національного банку передають супутню продукцію, що відповідає встановленим критеріям, до Банкотно-монетного двору для повторного використання з відшкодуванням Центральному сховищу та цим управлінням її вартості.

11.5. У разі виявлення Центральним сховищем, Операційним або територіальним управлінням Національного банку пошкодженої супутньої продукції (з оформленням відповідного акта) створена згідно з наказом керівника Центрального сховища, або Операційного, або територіального управління Національного банку комісія в складі завідувача сектору, касира та експерта (у Центральному сховищі - відділ експертизи цінностей) здійснює знищення пошкодженої супутньої продукції зі складанням акта про знищення, на підставі якого оформляється розрахунковий документ на списання її вартості на інші неопераційні витрати.

{Глава 11 в редакції Постанови Національного банку № 292 від 22.07.2013}

12. Реалізація пам'ятних та інвестиційних монет та сувенірної продукції на зовнішньому ринку

{У назві та тексті глави 12 слова "пам'ятних монет" у всіх відмінках замінено словами "пам'ятних та інвестиційних монет" у відповідних відмінках згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

12.1. Національний банк реалізує пам'ятні та інвестиційні монети та сувенірну продукцію на зовнішньому ринку (за межами України) через юридичних осіб - нерезидентів, з якими укладаються відповідні договори за рішенням Правління Національного банку, у якому обов'язково має бути передбачено ціни та умови реалізації пам'ятних та інвестиційних монет та сувенірної продукції.

12.2. Департамент готує розпорядження Національного банку про виготовлення та відправлення пам'ятних та інвестиційних монет і сувенірної продукції, яке засвідчується підписом заступника Голови Національного банку або іншої уповноваженої особи.

12.3. Центральне сховище або Державна скарбниця України здійснює відправлення пам'ятних та інвестиційних монет та сувенірної продукції після надходження на рахунок Національного банку коштів за монети та сувенірну продукцію на умовах, зазначених у договорі, з оформленням документів, передбачених законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами Національного банку.

Директор Генерального департаменту регулювання	
---	--

	Додаток 1 до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції (пункт 1.2)
--	---

КАТЕГОРІЇ ЯКОСТІ

карбування пам'ятних та інвестиційних монет

1. Категорія якості монет "пруф".

Монети цієї категорії виготовляються із сплавів дорогоцінних металів і мають високу якість.

Візуальна контрастність зображення на цих монетах досягається завдяки матованому рельєфу на полірованій (дзеркальній) поверхні або полірованому рельєфу на матованій поверхні. Рельєф повинен бути чітким з добре видимими найдрібнішими деталями.

На монетах цієї категорії якості для підкреслення окремих елементів дизайну допускається використовувати різні види матування або полірування деталей рельєфу. Допускається використання елементів оздоблення.

Для цих монет характерним є рівномірний (за візуальним визначенням) рант по всьому периметру, без розривів, пошкоджень, задирок. Гурт монети має бути рівномірним по всій товщині монети, без видимих пошкоджень.

На монетах допускаються незначні поодинокі дефекти, видимі за двократного збільшення, за умови, що дефекти нечисленні, не згруповані та не погіршують привабливість монет. Неприпустимою є наявність на монетах видимих неозброєним оком подряпин, вкраплень, насічок, відбитків дотику пальців рук.

Монети цієї категорії якості карбуються з використанням спеціально підготовленого карбувального інструмента.

Ці монети підлягають 100 % візуальному контролю.

2. Категорія якості монет "пруф-лайк".

Монети цієї категорії мають бути високої якості.

Рельєф дизайну монети повинен бути матованим, чітким, з добре видимими найдрібнішими деталями, що досягається завдяки візуальній контрастності порівняно з дзеркальною поверхнею монети.

Для цих монет характерним є рівномірний (за візуальним визначенням) рант по всьому периметру, без розривів, пошкоджень, задирок. Гурт монети має бути рівномірним по всій товщині монети, без видимих пошкоджень.

Допускаються незначні, нечисленні та незгруповані дефекти на блискучій поверхні, незначна зміна матовості текстури рельєфного зображення, що помітні під час огляду неозброєним оком. Такі дефекти та зміна не повинні впливати на загальну привабливість монети.

Монети цієї категорії карбуються з використанням спеціально підготовленого карбувального інструмента.

Ці монети підлягають вибіркового візуальному контролю.

3. Категорія якості монет "брильянт анциркулейтед".

Монети цієї категорії повинні мати хорошу якість.

Поверхня цих монет, уключаючи зображення, має помітно інтенсивний глянець і блиск. Рельєф дизайну повинен бути з чітко видимими деталями дизайну.

Для монет цієї якості, що виготовлені із сплавів недорогоцінних металів, допускається більш низький ступінь блиску поверхні та рельєфу, а також дещо послаблені вимоги щодо наявності видимих дефектів порівняно з монетами цієї якості, що виготовлені із сплавів дорогоцінних металів.

Допускається незначне відхилення (за візуальним визначенням) яскравості поверхні на окремих монетах за умови, що будь-яка монета за зовнішнім виглядом має рівномірний глянцевиий блиск рельєфу.

На поверхні монет допускаються незначні нерівності, плями, подряпини, видимі неозброєним оком, якщо вони дрібні, нечисленні, незгруповані та не впливають на привабливість монети.

Рант цих монет має бути рівномірним (за візуальним визначенням) по всьому периметру, без розривів, пошкоджень, задирок. Гурт - рівномірним по всій товщині монети, без значних пошкоджень. Допустимі поодинокі дефекти у вигляді задирок, незначних подряпин тощо.

Монети цієї категорії карбуються з використанням спеціально підготовленого карбувального інструмента.

Ці монети підлягають вибірковому візуальному контролю.

4. Категорія якості монет "спеціальний анциркулейтед".

Монети цієї категорії повинні мати хорошу якість.

Ці монети мають матовий рельєф із чітко розмежованими деталями та відрізняються від монет категорії якості „анциркулейтед" поліпшеним виглядом відкарбованого зображення і рівномірно блискучою або рівномірно матованою поверхнею.

Допускається наявність незначних подряпин, крапкових плям, видимих неозброєним оком, якщо вони нечисленні та не погіршують вигляд монети.

Рант цих монет має бути рівномірним (за візуальним визначенням) по всьому периметру. Гурт - рівномірним по всій товщині монети. Допускаються незначні поодинокі дефекти у вигляді задирок, незначних подряпин тощо.

Монети цієї категорії карбуються з використанням спеціально підготовленого карбувального інструмента.

Ці монети підлягають вибірковому візуальному контролю.

5. Категорія якості монет "анциркулейтед".

Монети, які ще не надійшли до споживача і перебувають в упаковці виробника, повинні мати задовільний вигляд.

Ці монети можуть мати технологічні пошкодження, видимі неозброєним оком, дрібні подряпини, задирки, що утворилися від ударів монет одна об одну під час карбування в умовах високоавтоматизованого карбувального виробництва, швидкісного перерахування, а також під час перевезення монет від Монетного двору до Центрального сховища, Операційного та територіальних управлінь Національного банку.

Монети цієї якості мають матовий металевий блиск по всій поверхні аверсу та реверсу. Рельєфні зображення, позначки та написи на цих монетах мають чітко розмежовані деталі.

Рант на аверсі та реверсі монет має бути рівномірним (за візуальним визначенням) по всьому периметру, без значних пошкоджень.

Гурт монет має бути рівномірним по всій товщині монети, без значних пошкоджень. Допустимі деякі поодинокі дефекти у вигляді задирок та незначних подряпин.

Ці монети підлягають вибірковому візуальному контролю.

{Інструкцію доповнено новим додатком 1 згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

	Додаток 2 до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації
--	--

	пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції
	ЗАТВЕРДЖУЮ Заступник Голови Національного банку України " " 20 р.

ПЛАН-ГРАФІК
основних етапів виготовлення та передавання пам'ятних, інвестиційних монет України

№ з/п	Назва монети	Матеріал	Номинал, грн.	Діаметр, мм	Тираж, шт.	Відмітка про отримання затверджених ескізів	Затвердження гіпсових моделей	Затвердження зразків монет	Початок карбування	Дата передавання монет до Центрального сховища
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Директор Департаменту регулювання грошового обігу					_____ (підпис)		_____ (ініціали, прізвище)			
Генеральний директор Банкотно-монетного двору					_____ (підпис)		_____ (ініціали, прізвище)			

	Додаток 3 до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції (пункт 2.5)
	ЗАТВЕРДЖУЮ Заступник Голови Національного банку України " " 20 року

ПЛАН-ГРАФІК
основних етапів виготовлення та передавання сувенірної продукції

№ з/п	Найменування сувенірної продукції	Матеріал	Тираж, шт.	Відмітка про отримання затверджених ескізів (у разі потреби)	Затвердження гіпсових моделей (у разі потреби)	Затвердження зразків сувенірної продукції (у разі потреби)	Дата передавання сувенірної продукції до Центрального сховища
Директор Департаменту регулювання грошового обігу				_____ (підпис)		_____ (ініціали, прізвище)	
Генеральний директор Банкотно-монетного двору				_____ (підпис)		_____ (ініціали, прізвище)	

{Інструкцію доповнено новим додатком 3 згідно з Постановою Національного банку № 292 від 22.07.2013}

Директор Генерального департаменту регулювання грошового обігу	В.М. Нестеренко
	Додаток 4 до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції

НАКЛАДНА
на відпуск цінностей у системі Національного банку України

	Додаток 5 до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції
--	---

КВИТАНЦІЯ
на реалізовані за готівку пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну та супутню продукцію

	Додаток 6 до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції
_____	
(найменування територіального управління)	

РЕЄСТР
квитанцій на реалізовані пам'ятні, інвестиційні монети, сувенірну і супутню продукцію
“ ___ ” _____ р.

Код	Назва цінностей	Метал	Номинал, грн.	Кількість, шт.	Номинальна вартість, грн.	Роздрібна ціна (ціна продажу), грн.	Сума, грн.
	Квитанція №						
	Разом за квитанцією № __, у т. ч. ПДВ	X	X			X	
	Квитанція № __, у т. ч. ПДВ						

	Разом за квитанцією № __, у т. ч. ПДВ	X	X			X	
	Разом, у т. ч. ПДВ	X	X			X	

Касир _____
(підпис)

	Додаток 7 до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції
--	--

НАКЛАДНА
на відпуск цінностей

{Додаток 8 виключено на підставі Постанови Національного банку [№ 126 від 24.02.2015](#)}

	Додаток 8 до Інструкції про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам'ятних та інвестиційних монет України, сувенірної продукції
--	--

АКТ
про встановлення пошкоджених або з дефектом виробника
пам'ятних, інвестиційних монет та сувенірної продукції